

TOS en OGO dat past!

WERK IN
UITVOERING

Patty geeft ons een inkijkje in haar dagelijkse werkzaamheden als ambulant begeleider van TOS-leerlingen in het basisonderwijs.

“Nou zaadjes, ga maar groeien!” roept Vincent keihard. We zitten aan de verteltafel in groep 1 en 2. Vincent, Thomas en ik spelen het verhaal na van Kikker en Pad. Vincent is een leerling met een taalontwikkelingsstoornis (TOS) en hij heeft grote moeite met het verwerven, verwerken en gebruiken van taal. Hij praat in losse woorden en is vaak onverstaanbaar. Sinds Vincents start op de Willibrord-school, een school in zijn eigen buurt, begeleid ik hem vanuit het cluster 2-

onderwijs. De begeleiding vindt altijd plaats in zijn eigen klas. In het bijzijn van zijn leerkracht en van zijn klasgenoten. Inclusiever kun je het als kind niet krijgen, want we horen bij elkaar. Dit is ook de grote wens van de Nederlandse Overheid. Die heeft namelijk als doel gesteld dat in 2035 de meeste leerlingen met én zonder extra ondersteuningsbehoefte naar een reguliere school in de buurt kunnen gaan. Inclusief onderwijs. Precies zoals Vincent het nu al krijgt.

Ik heb geluk als ambulant begeleider, vind ik, want Vincent zit op een school met Ontwikkelingsgericht Onderwijs. En het begeleiden van TOS-leerlingen op een OGO-school is een hele prettige en passende manier van begeleiden. Zo merk ik dat het thema, dat leidend is in een groep, een perfecte basis is voor leerlingen met een TOS. Het geeft hun een vaste bodem en een leersituatie waarin zij taal kunnen oefenen, gebruiken en verankeren. Woordenschat is hier geen los onderdeel, geen methode, maar onderdeel van het dagelijks leven op school. Waar je ook kijkt, waar je ook speelt, waar je ook leert, de woorden zijn er. In plaatjes, in materialen, in gesprekken, in handelingen. Het gaat zo natuurlijk dat een TOS-leerling zich niet anders voelt dan een klasgenoot zonder TOS. Kan een kind niet op een woord komen, dan is er altijd de context waarin hij of zij kan duiden. Voor mij dus geen gekunstelde woordenschatlessen, maar woordenschatonderwijs ingebed in spel. In dit geval spel aan de verteltafel. Het is de ideale setting om het verhaal opnieuw te vertellen, na te spelen, en er zelfs nieuwe lijnen aan toe te voegen. Want Vincent heeft humor en voegt graag wat nieuwe handelingen toe aan het bestaande verhaal. Naast muziek maken en voorlezen maakt Pad in Vincents verhaal ook de nodige salto's. Als de zaadjes daar niet van gaan groeien...

DE HUISARTS BEHANDELT PATIËNTEN

Michaël, een leerling met TOS (eind groep 1) op de Archipel, heeft veel ideeën, maar hij kan ze niet overbrengen op zijn klasgenoten. Dat levert hem frustratie op en conflicten met zijn speelmaatjes. Hij wil ook zo graag huisarts

spelen en de patiënt in de behandelkamer behandelen. Werk aan de winkel! Samen maken we in de begeleidingen voorafgaand aan het spel een spelscript. Een prentenboek levert illustraties en inspiratie. Ook laat het boek zien dat er een vast patroon van handelingen bestaat. Ik lever de taal aan en schrijf de zinnen van zes tot acht woorden bij de tekeningen die Michaell gemaakt heeft. Niet dat Michaell al kan lezen, maar hij decodeert de eerste letters en repeteert de woorden en zin als een melodie in zijn hoofd. Ha! Bingo! Michaell kan zich uiten in taal en zijn speelgenootjes begrijpen hem. Een grote succeservaring. Het spelscript hangt voortaan in de spelhoek en de leerkracht kan deze ook inzetten bij kinderen die niet verder komen dan manipulerend spel. De leerkracht koppelt deze kinderen aan Michaell tijdens speelwerktijd. Zo kan Michaell de zinnen inoefenen die de huisarts gebruikt en verrijken de jongere kinderen hun spel. Win-win.

EEN ATTRACTIE VOOR DE KERMIS

Oman zit in groep 7 van de Archipel en samen met zijn groepje maken ze een werpspel voor op de kermis. Het is de afsluiting van een thema waarin veel techniek zit en dat past precies bij de interesse van Oman. We hebben veel over constructies gelezen en gesproken, uitgebreide woordwebben en veel tekeningen bij teksten gemaakt. Het zijn teksten die de leerkracht aanlevert. Ik zet in op pre-teaching, herhaling en verdieping. Taal gaat Oman moeilijk af. Hij heeft echt last van zijn TOS. Hij wil er ook niet over praten en houdt het achter voor zijn klasgenoten. Liever is hij stil dan dat hij zijn ideeën of gevoelens uit. Dat levert toch alleen maar misverstanden op en soms zelfs conflicten. Dat Oman passief is bij thematijd vinden zijn klasgenoten uit zijn groepje best irritant, want ze denken dat Oman er geen zin in heeft. Integendeel, hij barst van de ideeën, maar taal is niet meer zijn ding. Hij kan

de taal niet vinden om zijn bedoelingen onder woorden te brengen. Hij heeft daar meer voor nodig: ruimte, zijn handen, afbeeldingen, pen en papier of anderen die hem de woorden aanreiken. Door mijn aanwezigheid bij thematijd weten ze weer dat Oman moeite heeft om te vertellen. Hij heeft tenslotte niet voor niets zo'n taaljuf. Het herinnert hen eraan dat ze hem de tijd moeten geven en dat hij bijvoorbeeld kan tekenen wat hij bedoelt. Het begrip en de compassie van zijn klasgenoten zijn weer terug. Oman voelt zich gezien en fleurt op. Zijn bijdrage is dan misschien niet talig, maar constructief weet hij precies hoe de attractie eruit moet komen te zien. Potlood en papier komen erbij en snel schetst hij zijn idee. Het overleg laat hij aan de anderen over, maar zijn lichaamshouding laat zien dat hij weer aan staat. Gezamenlijk wordt er aan het project verder gewerkt en iedere bijdrage wordt gewaardeerd en gebruikt.

TOS EN OGO

In het OGO-onderwijs is de betrokkenheid hoog. Thema's liggen dicht bij het hoofd, hart en handen van de kinderen. Het kost mij weinig moeite of overredingskracht om talige onderdelen met TOS-leerlingen te oefenen en te ondernemen. Zolang het betekenisvol is en een functie heeft, is de leerling met TOS en zijn of haar klasgenootjes enorm betrokken. OGO-onderwijs is leren voor het leven. Voor TOS-leerlingen heeft dat leven vele uitdagingen. Doordat ze in het OGO-onderwijs hebben kunnen leren en oefenen in de context van het leven, voelen zij zich gezien, gewaardeerd en stuk zekerder. Ze hebben kunnen leren en oefenen in de context van het leven. Daardoor voelen zij zich gezien, gewaardeerd en een stuk zekerder. OGO-onderwijs is een prachtige, effectieve en betekenisvolle manier voor het kunnen behalen van successen in het inclusief onderwijs.

i Patty ten Barge werkt 26 jaar in het Amsterdams onderwijs en sinds anderhalf jaar als ambulant begeleider bij Stichting VierTaal.